U S N E S E N Í

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedkyně JUDr. Elišky Cihlářové a soudců JUDr. Karla Šimky a JUDr. Jaroslava Hubáčka v právní věci žalobce: **J. D. H.,** proti žalovanému: **Ministerstvo životního prostředí,** se sídlem Vršovická 65, Praha 10, v řízení o kasačních stížnostech podaných a) dřívější zástupkyní žalobce JUDr. Klárou Veselou Samkovou, Ph.D., advokátkou se sídlem Španělská 6, Praha 2, a b) J. D. H. ml., nar. X, zastoupeným zákonnou zástupkyní Ing. M. H. a právně zastoupeným JUDr. Klárou Veselou Samkovou, Ph.D., advokátkou se sídlem Španělská 6, Praha 2, proti usnesení Městského soudu v Praze ze dne 30. 10. 2012, č. j. 9 Ca 242/2009 – 77,

takto:

I. Kasační stížnosti **se odmítají.**

II. Žádný z účastníků **nemá** právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti.

Odůvodnění:

Městský soud v Praze usnesením ze dne 30. 10. 2012, č. j. 9 Ca 242/2009 – 77, odmítl žalobu podanou žalobcem proti rozhodnutí Ministerstva životního prostředí (dále jen „ministerstvo“) ze dne 26. 5. 2009, č. j. 570/2042-07b/07, z důvodu nedostatku způsobilosti být účastníkem řízení na straně žalobce, neboť žalobce dne 18. 2. 2012 zemřel. Uvedeným rozhodnutím bylo jako opožděné zamítnuto odvolání účastníka řízení proti rozhodnutí České inspekce životního prostředí ze dne 25. 3. 2005, č. j. 01/OL/5566/05/Mi, jímž byla žalobci uložena pokuta ve výši 50.000 Kč podle ust. § 4 písm. c) zákona č. 282/1991 Sb., ve znění pozdějších předpisů, (dále jen „zákon č. 282/1991 Sb.“), za ohrožení a poškození životního prostředí vytvořením podmínek pro působení škodlivých biotických činitelů minimálně v období posledních dvou let. Městský soud v odůvodnění rozsudku uvedl, že poté, co žalobce zemřel, neumožňuje povaha věci pokračovat v řízení s jeho právními nástupci (dědici). Podanou žalobou se totiž žalobce domáhal přezkoumání rozhodnutí správního orgánu vydaného v řízení o uložení sankce za spáchání správního deliktu, přičemž trestání za správní delikty podléhá stejnému režimu jako trestání za trestné činy. To vychází ze zásady nepřípustnosti trestního stíhání osoby, která zemřela. Za této situace představuje nedostatek na straně žalobce svojí povahou neodstranitelný nedostatek podmínek řízení.

V kasační stížnosti podané v zákonné lhůtě jsou uplatněny důvody podle ust. § 103 odst. 1 písm. a), b), c), d) a e) s. ř. s. JUDr. Klára Veselá Samková, Ph.D. v kasační stížnosti uvedla, že ji podává jednak proto, že je povinna učinit v souladu s ust. § 33b odst. 6 o. z. vše, co nesnese odkladu, aby zmocnitel (žalobce) nebo jeho právní nástupce neutrpěl újmu na svých právech a jednak z procesní opatrnosti rovněž v zastoupení dědice žalobce, J. D. H. ml. Podle jejího názoru měl městský soud po zjištění, že žalobce zemřel, přerušit řízení a pokračovat v něm po skončení dědického řízení, neboť smrtí žalobce nenastala neodstranitelná vada řízení, pro kterou nelze v řízení nadále pokračovat. Podstatou žalobního návrhu totiž bylo zvrátit nepřiměřené sankce, které správní orgán žalobci opakovaně ukládal. Tyto sankce byly i jako dluh po žalobci přihlášeny do dědického řízení. Z povahy věci vyplývá, že nástupnictví ohledně sankce za údajně spáchaný správní delikt v linii dědického řízení nepochybně existuje. Dědic žalobce by tak měl mít možnost vstoupit do práv a povinností, které mu nápravu tohoto stavu umožňují. Postup městského soudu je v jasném protikladu s postupem exekučního správního úřadu, který na zaplacení správních sankcí dědicem nadále trvá. Je zřejmé, že nelze trestat toho, kdo zemřel, a tím méně toho, kdo se stal jeho dědicem. Z obsahu spisu je však zřejmé, že „trest“ nikdo neanuloval a že nepřiznáním možnosti se proti němu bránit je porušena základní ústavní zásada práva na spravedlivý proces. Proto JUDr. Klára Veselá Samková, Ph.D. navrhla, aby usnesení městského soudu bylo zrušeno tak, že bude právnímu nástupci žalobce umožněn spravedlivý proces, tj. aby napadené rozhodnutí ministerstva bylo zrušeno a věc mu vrácena k dalšímu řízení.

Nejvyšší správní soud se kasační stížností zabýval nejprve z hlediska splnění podmínek řízení, neboť pouze v tomto případě může být kasační stížnost soudem meritorně projednána.

V situaci, kdy před vydáním napadeného usnesení žalobce zemřel, bylo třeba posoudit, zda je možné, aby jménem zemřelého žalobce podala kasační stížnost jeho právní zástupkyně, případně aby ji podal jeho dědic.

V dané věci žalobce smrtí ztratil způsobilost být účastníkem řízení o žalobě, přičemž s ohledem na povahu věci nepřichází v úvahu procesní nástupnictví. Jediným účastníkem řízení o žalobě bylo proto v době vydání napadeného usnesení ministerstvo. Je však třeba posoudit, zda smrt žalobce v průběhu řízení o žalobě představuje překážku řízení odstranitelnou nebo neodstranitelnou. Absenci procesní způsobilosti na straně žalobce by přitom bylo možné zhojit jedině vydáním rozhodnutí o procesním nástupnictví, pokud by pro takový postup byly splněny zákonné podmínky. Pro procesní nástupnictví se ve správním soudnictví v souladu s ust. § 64 s. ř. s. použijí přiměřeně ustanovení třetí části o. s. ř.

Podle ust. § 107 odst. 1, 2 o. s. ř. jestliže účastník ztratí po zahájení řízení způsobilost být účastníkem řízení dříve, než řízení bylo pravomocně skončeno, posoudí soud podle povahy věci, zda v řízení může pokračovat. Není-li možné v řízení ihned pokračovat, soud řízení přeruší. O tom, s kým bude v řízení pokračováno, soud rozhodne usnesením. Ztratí-li způsobilost být účastníkem řízení fyzická osoba a umožňuje-li povaha věci pokračovat v řízení, jsou procesním nástupcem, nestanoví-li zákon jinak, její dědici,

popřípadě ti z nich, kteří podle výsledku dědického řízení převzali právo nebo povinnost, o něž v řízení jde.

Pro závěr o možnosti pokračovat v řízení s procesním nástupcem je tak rozhodující posouzení povahy věci. V projednávaném případě byla žaloba podána proti rozhodnutí vydanému v řízení o uložení sankce za správní delikt podle zákona č. 282/1991 Sb.

Podle konstantní judikatury Nejvyššího správního soudu se ve správním trestání obecně uplatňují základní zásady trestání soudního (viz např. rozsudek ze dne 31. 5. 2007, č. j. 8 As 17/2007 – 135, publ. pod č. 1338/2007 Sb. NSS, dostupný na www.nssoud.cz). V trestněprávní doktríně přitom platí zásada, že výkon trestu zaniká v případě smrti odsouzeného, popř. jeho prohlášení za mrtvého. Trestní sankce, jako např. peněžitý trest, nemůže přejít na jinou osobu, tj. na dědice. Důvodem je mimo jiné skutečnost, že každá trestní sankce má ryze osobní charakter a je neodmyslitelně spojena s osobou odsouzeného. S ohledem na výrazně represivní charakter sankce ukládané podle zákona č. 282/1991 Sb. (až 1 mil. Kč) je zcela na místě uplatnit i zde shodné pravidlo. Ani po právní moci rozhodnutí o uložení pokuty za správní delikt tato finanční částka neztrácí svou povahu veřejnoprávní sankce represivního charakteru. Bylo by přílišným zjednodušením, pokud by na ni bylo nahlíženo pouze jako na pohledávku státu za fyzickou osobou, u níž by přicházel v úvahu přechod na dědice jako je tomu např. podle ust. § 239 zákona č. 280/2009 Sb., daňový řád, ve znění pozdějších předpisů. Je nutno vzít v úvahu, že represivní, ale i výchovný a preventivní, charakter sankce je naplňován nikoliv vydáním pravomocného rozhodnutí, nýbrž i jeho výkonem. Proto má taková sankce osobní charakter a je neoddělitelně spojena s osobou delikventa. Zákon mu neumožňuje s touto sankcí jakkoliv nakládat *inter vivos* či *mortis causa*. Výkon takové sankce uložené fyzické osobě tedy nemůže v důsledku její smrti přejít na jinou fyzickou osobu – dědice. Nejedná se tedy o pohledávku, kterou by bylo možno zahrnout do pasiv dědictví. Nejvyššímu správnímu soudu však v projednávané věci nepřísluší přezkoumávat postup příslušného celního úřadu či notáře v řízení o dědictví.

Uvedené závěry plně korespondují s dosavadní judikaturou Nejvyššího správního soudu. Ten konkrétně v rozsudku ze dne 30. 4. 2008, č. j. 3 Ads 42/2008 – 75, publ. pod č. 1592/2008 Sb. NSS, www.nssoud.cz, uvedl: „*Jestliže ten, kdo podal u krajského soudu žalobu proti rozhodnutí správního orgánu o vině za spáchání správního deliktu a o uložení správní sankce, v průběhu tohoto řízení zemřel, nemůže krajský soud v řízení pokračovat s procesním nástupcem (§ 107 odst. 1, 2 o. s. ř.), protože to povaha věci neumožňuje.*“ S ohledem na charakter řízení o správním deliktu podle zákona č. 282/1991 Sb. neshledal Nejvyšší správní soud žádný důvod se od citované judikatury odchýlit.

V řízení o žalobě tedy nebyla v důsledku smrti žalobce splněna jedna z podmínek řízení, přičemž s ohledem na charakter napadeného správního rozhodnutí se jedná o nedostatek neodstranitelný. Žalobce totiž ztratil způsobilost být účastníkem řízení, přičemž nepřichází v úvahu procesní nástupnictví. Žaloba proto byla správně podle ust. § 46 odst. 1 písm. a) s. ř. s. odmítnuta. Ze stejných důvodů není ani možné, aby se kdokoli jménem žalobce, který ztratil způsobilost být účastníkem řízení, domáhal podanou kasační stížností zrušení napadeného usnesení městského soudu.

Jak dřívější zástupkyně žalobce, tak jeho dědic jsou osobami zjevně neoprávněnými k podání kasační stížnosti. Proto Nejvyšší správní soud kasační stížnost proti usnesení městského soudu odmítl podle ust. § 46 odst. 1 písm. c) ve spojení s § 120 s. ř. s. O kasační stížnosti bylo rozhodnuto v souladu s ust. § 109 odst. 2 s. ř. s., podle něhož rozhoduje Nejvyšší správní soud zpravidla bez jednání.

O náhradě nákladů řízení rozhodl Nejvyšší správní soud za použití ust. § 60 odst. 3 ve spojení s § 120 s. ř. s. tak, že žádný z účastníků nemá právo na jejich náhradu, neboť kasační stížnost byla odmítnuta.

P o u č e n í : Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 20. prosince 2012

JUDr. Eliška Cihlářová
předsedkyně senátu